

Carles III i la desavinença amb el català

El divendres 15 de novembre a la sala d'actes de la biblioteca Montserrat Abelló va tindre lloc la conferència a càrrec de la historiadora Neus Ballbé: "Carles III, la llengua catalana" "La uniformització, una de les vies cap al despotisme il·lustrat".

La conferència ha estat promoguda pel grup veïnal "Retorn als nostres noms" que té com a objectiu a curt termini canviar el nom de Gran Via de Carles III pel de ronda de les Corts. La iniciativa ciutadana va començar la recollida de signatures al districte per tal de presentar aviat la proposta de canvi de nom al ple de l'Ajuntament del districte de les Corts.

La Dra. Ballvé va esmentar alguns aspectes, personals i polítics, de Carles III que poden ajudar-nos a entendre el tarannà del seu govern fent especial menció a la seva relació i tracte amb la llengua catalana.

Després de la guerra de Successió, Felip V va començar a aplicar els preceptes absolutistes heretats del seu avi Lluís XIV i va fer gala d'un esperit de venjança envers els antics regnes desafectes. Quan el 1759 Carles III va succeir el seu pare, l'aparell polític i institucional espanyol havia començat a agafar forma, i només calgué adaptar-se a un sistema que ja funcionava.

Per esdevenir un estat modern calia uniformitat política, econòmica i, també, cultural i, particularment, lingüística. A la Reial Cèdula d'Aranjuez del 23 de juny de 1768, es fa palesa la voluntat d'uniformització econòmica unificant aranzels judicials de la Corona d'Aragó amb els de Castella amb una moneda per a tota la península i una uniformitat lingüística, que perseguia la castellanització dels territoris amb llengua pròpia. Aquesta "real cédula" imposa una llengua castellana que era aliena a bona part de la població en uns àmbits que eren especialment sensibles: l'ensenyament de primeres lletres, que era, molt sovint, l'únic ensenyament al qual tenien accés amplis sectors de la societat, i la predicació a les diòcesis. Les universitats del Principat varen ser eliminades en benefici d'una única universitat de nova creació, la de Cervera, on la llengua catalana va ser proscriuïda de l'àmbit acadèmic.

Les conseqüències negatives en l'ús públic i social del català són evidents. Es va iniciar un llarg camí de normatives que restringien, cada cop més i en més àmbits, el seu ús. Per a una gran part de la població de Catalunya el castellà era la llengua que s'havia d'aprendre als llibres i no pas al carrer.

La Dra. Ballbé acabà la seva intervenció amb una citació del mestre Josep Fontana: "... la interpretació que atribueix als Borbons espanyols del segle XVIII un paper modernitzador i de progrés és una manifestació de romanticisme delirant, mancada de fonament. Es fa difícil de pensar que pogués modernitzar el país un règim en què la política era determinada, almenys en teoria, per la voluntat absoluta dels sobirans, si tenim en compte que dels quatre protagonistes essencials de la reialesa borbònica d'aquell segle dos van acabar bojos i els altres dos eren dèbils mentals. Quan deixem de banda la retòrica del despotisme il·lustrat per analitzar l'evolució real de la vida política al segle XVIII espanyol, hi descobrim un sistema caracteritzat per la corrupció i la incompetència..., en què no hi havia ni ordre ni centralització, com pretén el "romanticisme borbònic".

Marcel·lí Carbó

Membre del grup promotor "Retorn als nostres noms"